

Regionale Aanpak Kindermishandeling (RAAK)

in de stadsregio Rotterdam, Goeree Overflakkee en
de Hoeksche Waard

Regionale
aanpak
kindermishandeling

Stadsregio
Rotterdam, Goeree
Overflakkee en
de Hoeksche
Waard

**‘Kinderen horen
veilig op te groeien’**

Regionale Aanpak Kindermishandeling (RAAK) in de stadsregio Rotterdam, Goeree Overflakkee en de Hoeksche Waard

Vanaf 2011 zetten de drie centrumgemeenten de sluitende aanpak kindermishandeling voort. De uitvoering komt te liggen dichtbij de gemeenten en organisaties die de aanpak in de praktijk moeten uitvoeren. RAAK wordt ingebed in het portefeuillehouderoverleg jeugd van de stadsregio Rotterdam. Voor Goeree Overflakkee blijft de RAAK-aanpak onderdeel van de stuurgroep OGGZ+. Tevens wordt RAAK onderdeel van de regionale beleidsagenda Ieder Kind Wint, zorg voor de toekomst. Dit document doet verslag van alle resultaten en ontwikkelingen die met de aanpak kindermishandeling te maken hebben. Het bevat een terugblik op de afgelopen zestien maanden en een doorkijk naar 2011 en verder.

Hoe het begon

De RAAK-aanpak is één van de actiepunten uit het actieplan 'Kinderen veilig thuis' van het voormalig programmaministerie voor Jeugd en Gezin. In april 2008 spreken de wethouders van de regiogemeenten af om deze sluitende aanpak in de regio's voor eind 2010 te realiseren.

In september 2009 gaat de Regionale Aanpak Kindermishandeling in onze regio van start. De centrumgemeenten Rotterdam, Spijkenisse en Vlaardingse besluiten de aanpak gezamenlijk uit te voeren en onder te brengen bij het programma Ieder Kind Wint. Voor de Zuid-Hollandse Eilanden wordt de RAAK-aanpak bestuurlijk verankerd in de stuurgroep OGGZ+. Dit betekent een samenwerking met 24 gemeenten en meer dan 100 lokale en regionale organisaties.

Samenhangende en effectieve aanpak

Kern van de RAAK-aanpak is dat instellingen en professionals op lokaal en regionaal niveau gezamenlijk een samenhangende en effectieve aanpak van kindermishandeling realiseren. (zie [de 55 punten van Jo Hermanns](#)) Dat betekent sluitende afspraken, deskundig personeel, passend en beschikbaar aanbod en bij gemeenten en instellingen op alle niveaus voortdurende alertheid en aandacht voor dit onderwerp. In onze regio start de RAAK-aanpak bij de gemeenten vanwege hun regierol ten aanzien van lokaal jeugdbeleid (CJG) en de aanpak huiselijk geweld (ASHG). Realisatie en afstemming van beide ontwikkelingen zijn cruciaal voor het realiseren van een sluitende aanpak kindermishandeling. De invoering van de voorgenomen landelijke Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling geeft deze samenwerking een extra impuls.

- In diverse gemeenten is een uitvoeringsplan opgesteld voor implementatie RAAK in 2011.
- In alle gemeenten is afstemming gerealiseerd tussen RAAK, CJG en de aanpak huiselijk geweld.
- Zowel lokaal als regionaal zijn steeds meer organisaties betrokken en nemen zij hun verantwoordelijkheid voor de uitvoeringsregie.
- Diverse praktische resultaten zijn geboekt als aanpassing van scholingsmodules, overzicht van aanbieders en aanbod scholing en een checklist voor de invoering van de meldcode.

Na zestien maanden heeft RAAK het volgende opgeleverd:

- Een overzicht van de verbeterpunten RAAK. Op basis van de startfoto en startbijeenkomst RAAK zijn de doelstellingen RAAK geformuleerd. (zie [startfoto RAAK](#))
- Een breed draagvlak bij gemeenten en organisaties om kindermishandeling aan te pakken.
- Gemeenten hebben het eigenaarschap op zich genomen voor de beleidsregie door aansluitend op het regionaal beleidskader RAAK een lokaal werkplan of startdocument op te stellen en vast te laten stellen door College B&W. (zie [regionaal Beleidskader RAAK](#))

Het vervolg van RAAK in de centrumgemeenten

Centrumgemeenten Rotterdam, Vlaardingen en Spijkenisse

De drie centrumgemeenten zetten in 2011 met resterende middelen de RAAK-aanpak voort. Hun inzet willen zij richten op gemeenten en organisaties die de aanpak in de praktijk moeten uitvoeren. Hierbij sluiten zij aan bij de invoering van de landelijke Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Centrumgemeente Rotterdam

Centrumgemeente Rotterdam wil in overleg met de regiogemeenten de focus leggen op het opstarten van multidisciplinaire netwerken van aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling. Deze lokale multidisciplinaire netwerken moeten getraind worden, zodat zij binnen hun organisatie als aanspreekpunt kunnen fungeren voor iedere medewerker die een vermoeden heeft van kindermishandeling of met kindermishandeling geconfronteerd wordt. Tevens zullen zij de interne procedure van de instellingen over kindermishandeling bewaken en zorg dragen voor een kwalitatief goed verlopende procedure bij een vermoeden van kindermishandeling. Ook geven zij in 2011 ondersteuning aan de regiogemeenten bij de invoering van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

Contactpersoon: Suzanne den Dulk,
s.dendulk@ggd.rotterdam.nl

Centrumgemeente Vlaardingen

In de regio Nieuwe Waterweg Noord ondersteunt de regiocoördinator RAAK ook in 2011 de gemeenten bij de RAAK-aanpak. De inzet is gericht op het inbedden van de aanpak kindermishandeling in het reguliere werk van organisaties. Het uitvoeringsplan 'RAAK Nieuwe Waterweg Noord 2011' sluit aan op het stadsregionale beleidskader RAAK en de lokale werkplannen van de gemeenten Schiedam, Vlaardingen en Maassluis. Hiermee wordt voortgebouwd op de al bereikte resultaten van RAAK.

De regio Nieuwe Waterweg Noord zet de implementatie van de RAAK-doelstellingen in 2011, daar waar mogelijk, op subregionaal niveau voort met specifieke aandacht voor de couleur locale. Eén van de prioriteiten is de implementatie van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarnaast staan onder andere het hulp- en ondersteuningsaanbod van de Centra voor Jeugd en Gezin, het opzetten van een netwerk aandachtsfunctionarissen en het maken van samenwerkingsafspraken ten behoeve van de verbinding tussen zorg en justitie hoog op de agenda.

Contactpersoon: Sevgi Tunali,
sevgi.tunali@vlaardingen.nl

Centrumgemeente Spijkenisse

De centrumgemeente Spijkenisse heeft besloten het resterende bedrag op basis van het inwonersaantal te verdelen over de drie regio's: Goeree Overflakkee, Hoeksche Waard en Voorne Putten.

- De gemeenten op Voorne Putten overwegen het resterende bedrag te reserveren voor activiteiten die nodig zijn om de meldcode in te voeren in de tweede helft van 2011 op basis van een nog op te stellen implementatieplan voor de regio Voorne Putten. Daarbij worden combinaties gezocht met het budget Vrouwenopvang en met reguliere middelen.

Contactpersoon: Renee van Wingerden,
r.vanwingerden@spijkenisse.nl

- De gemeenten op Goeree Overflakkee overwegen het resterende bedrag, samen met RAS-middelen (ondersteuning van JSO) in te zetten om de RAAK-aanpak op hetzelfde niveau en in hetzelfde voortvarende tempo door te pakken als tot nu toe. Het CJG wordt daarbij een sterke uitvoeringspoot.

Contactpersoon: Mathy Baijens,
mathy@dirksland.nl

- De gemeenten in de Hoeksche Waard willen het resterende budget inzetten nadat afspraken zijn gemaakt met de RAAK-aanpak in Zuid-Holland/ Drechtsteden. Dit is naar verwachting eind 2010.

Contactpersoon: Ronald van Dijk,
r.vandijk@cromstrijen.nl

De mensen achter RAAK

Projectteam RAAK: ambassadeurs van aanpak kindermishandeling

In overleg met de centrumgemeenten hebben de regiocoördinatoren de RAAK-aanpak uitgezet. De regionale projectleider zorgde voor de afstemming tussen de drie samenwerkende regio's. De regiocoördinatoren hebben als ambassadeurs kindermishandeling onder de aandacht van de gemeenten en organisaties gebracht. Het NJi ondersteunde het projectteam met landelijke informatiedagen en een implementatieadviseur.

Patricia Ohlsen, Ada van Alten, Christa Hoogenveen, Sevgi Tunali.

Elkaar vinden en verantwoordelijkheid nemen

"We hebben ervaren dat velen, gemeenten en organisaties, managers en professionals, zich sterk maken om kindermishandeling te voorkomen dan wel te stoppen. Dat men gemotiveerd is om na te denken hoe het anders en beter kan. Dat is fantastisch. Elkaar vinden en verbinden en zich in staat voelen en bereid zijn verantwoordelijkheid te nemen blijven de kern van preventie van kindermishandeling. Een sluitende aanpak kindermishandeling vergt een lange adem en lange termijn doelen. We zijn er nog niet, maar we zijn wel een eind op weg. We hebben veel waardering voor de inzet en medewerking van al deze betrokken organisaties en de gemeenten."

Klankbordgroep RAAK

De klankbordgroep RAAK geeft unaniem aan te geloven in de ambitie één kind, één gezin, één plan. Zij gaan door met het verbeteren van de onderlinge samenwerking, zo vroeg mogelijk in de keten. 'De preventieve kracht moet zo sterk worden dat we een trendbreuk kunnen realiseren' aldus de klankbordgroep.

Bertil Boshuizen:
"Praktijkgestuurde beleidsvorming, oog voor wat er gebeurt, daar gaat het om."

Bertil Boshuizen: Plaatsvervangend directeur Koers VO

"Praktijkgestuurde beleidsvorming, oog voor wat er gebeurt daar gaat het om. We hebben met RAAK nu een richting bepaald die in de praktijk nog niet verwezenlijkt is. Om het beleid op de praktijk aan te laten sluiten stel ik voor om leerervaringen de praktijk en het beleid te laten sturen. Zoals bijvoorbeeld in het onderwijs. Waar leg je de nadruk op, op naleving van het protocol of op hetgeen in de praktijk werkt? Er is nog teveel nadruk op de structuren; maar hoe landen zaken nou in het veld? Om hier antwoord op te krijgen moeten we elkaar meer opzoeken."

TIP Organiseer themabijeenkomsten 'bij elkaar op de thee'. Deel je leerprocessen met elkaar. Zo kan in de uitwisseling op basis van de praktische leerervaringen ook het beleid weer worden bijgestuurd.

De stuurgroep RAAK

De wethouders Jeugd van de drie centrumgemeenten vormen samen de stuurgroep Raak. Zij bewaken het proces en nemen besluiten over de voortgang van de aanpak ten aanzien van inhoud en resultaten. De ambtenaren van de centrumgemeenten zijn de contactpersonen voor de regiocoördinatoren en zorgen voor afstemming met betreffende wethouders. Tevens zorgen zij voor de interne afstemming met de eigen gemeentelijke organisatie en houden zij contact met de gemeenten uit hun regio.

"Ik was en ben nog steeds geschokt door de cijfers."

De wethouders Oosterom van Vlaardingen, Dijkman van Spijkenisse en De Jonge van Rotterdam concluderen dat de RAAK-aanpak van het afgelopen half jaar een goede aanzet leverde voor de gemeenten die nu zelf aan zet zijn. "Wij willen laten zien hoe belangrijk het is om een goede regionale aanpak van kindermishandeling te organiseren" zegt wethouder Cees Oosterom, "en nu zijn de gemeenten aan zet. Wij gaven in de regio Nieuwe Waterweg Noord de aftrap door een voorlichtingsbijeenkomst over de meldcode te organiseren. De opkomst van organisaties en instellingen was goed en men is doordrongen van het feit dat de aanpak kindermishandeling van groot belang is, gezien het schokkende feit dat in onze regio 800 meldingen binnenkomen bij het Steunpunt Huiselijk Geweld."

Wethouder Kees Dijkman onderschrijft dit. "Ik ben geraakt door die aantallen, 100.000 kinderen in Nederland worden mishandeld, dat is één op de dertig, dus in iedere schoolklas één kind". Hij vindt het noemen van die cijfers van groot belang omdat het de noodzaak van de regionale aanpak kindermishandeling onderschrijft. "Een aanpak die gebaat is bij goede samenwerking. Hier op de Zuid-Hollandse Eilanden hebben we afgesproken om samen op te trekken: we zoeken de samenwerking, leggen slimme verbindingen en zorgen voor een integrale praktische aanpak in een vroeg stadium."

"Het geheel is meer dan de som der delen, samenwerking maakt de aanpak effectiever."

"Het is een kwestie van alertheid en die boodschap blijven wij uitstralen."

Wethouder Hugo de Jonge van centrumgemeente Rotterdam spreekt van een kwestie van alertheid. Iedere organisatie en instelling die met kinderen werkt en met name de huisartsen, kinderopvang en de scholen roept hij op om opmerkzaam te zijn op signalen van mogelijk kindermishandeling. "Kinderen kunnen zich alleen ontwikkelen als ze in een veilige omgeving opgroeien. Daar hebben we met z'n allen een verantwoordelijkheid in. Bij twijfel moet altijd worden gemeld. Belemmeringen zoals de hectiek van het werk, het moeilijk vinden om contact met ouders of verzorgers op te nemen of privacy overwegingen mogen geen rol spelen. De veiligheid van een kind staat altijd voorop!"

De wethouders hebben vertrouwen in de gemeenten dat zij zich inzetten voor een sluitende aanpak kindermishandeling. Hugo de Jonge: "Kindermishandeling blijft als thema benoemd en nemen we op in de stadsregionale beleidsagenda Jeugd 2010-2014, 'Ieder Kind Wint, zorg voor de toekomst'. Wij zullen als verantwoordelijke wethouders van de drie centrumgemeenten RAAK agenderen op het overleg van de portefeuillehoudersoverleg Jeugdzorg van de stadsregio Rotterdam".

Landelijke ontwikkelingen

Ook landelijk is op het gebied van kindermishandeling veel gerealiseerd.

Op een rij de belangrijkste ontwikkelingen:

- Voorlichtingsmateriaal voor ouders over opvoeden zonder geweld. Sinds 2007 staat in de Nederlands wet dat ouders of verzorgers geen geweld mogen gebruiken tegen kinderen. Het NJi heeft voorlichtingsmateriaal ontwikkeld en verspreid om hier onder ouders en professionals bekendheid aan te geven. Voor meer informatie: www.nji.nl
- Aankondiging van de Wet Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, die naar verwachting in 2011 wordt ingevoerd bij 26 beroepsgroepen die met ouders en kinderen werken. Voor meer informatie: www.meldcode.nl
- De Inspectie gezondheidszorg heeft in zijn toetsingskader opgenomen dat alle ziekenhuizen met een signaleringsprotocol moeten werken. Voor meer informatie: www.igz.nl/actueel/nieuws/inspectiepositief-oversignalerenkindermishandelingdoorziekenhuizen.aspx
- De Augeo Foundation zet zich in voor de aanpak van geweld tegen kinderen. Zij publiceren regelmatig artikelen over kindermishandeling en zijn verantwoordelijk voor het Tijdschrift Kindermishandeling. Tevens ontwikkelen zij een e-learning-programma over kindermishandeling en 'de meldcode' voor professionals die met ouders en kinderen werken. Voor meer informatie: www.augeo-foundation.nl
- Integraal Toezicht Jeugdzaken. Vijf samenwerkende inspecties onderzoeken en toetsen onder de noemer Integraal Toezicht Jeugdzaken het proces en de effectiviteit van de ketensamenwerking, onder andere bij situaties van kindermishandeling. Voor meer informatie: www.itj.nl
- Bijna alle beroepsgroepen hebben een voor hun beroepsgroep geldende meldcode kindermishandeling ontwikkeld: huisartsen, jeugdgezondheidszorg, maatschappelijk werk, kraamverpleegkundigen, verloskundigen, kinderopvang en onderwijs.

Nederlands Jeugd Instituut (NJI)

Het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) ondersteunt de regio's. Samen met de inzet van de regio's in Nederland heeft dit geresulteerd in inspirerende werkwijzen, samenwerkingsvormen, plannen en instrumenten die een blijvende plek en verdere verspreiding verdienen. Kijk voor de good practices op: www.aanpakkindermishandeling.nl
Contactpersoon NJi programmamanager

Aanpak Kindermishandeling is Peter van der Linden, p.vanderlinden@nji.nl

Onderzoek naar de effecten van RAAK

- Het NJi monitort de RAAK-aanpak Kindermishandeling per regio en heeft tot nu toe vier voortgangsrapportages uitgebracht.
- Berenschot en het Verwey-Jonker instituut voeren onderzoek uit gericht op het inzichtelijk maken van de resultaten, effecten en de werkzame bestanddelen van de regionale aanpak kindermishandeling. Het onderzoek loopt tot begin 2011. Meer informatie via raak@berenschot.com

Verder met de regionale aanpak kindermishandeling, ook na 2010!

De regionale aanpak kindermishandeling stopt niet in 2011. In alle Nederlandse regio's is gewerkt aan structurele inbedding van de resultaten en acties gericht op een sluitende aanpak kindermishandeling. De borging is maatwerk per regio.

Op 14 februari 2011 gaat het congres 'Verder met de Regionale Aanpak Kindermishandeling' over alle goede praktijkvoorbeelden en hoe we er samen voor kunnen zorgen dat ze stevig worden verankerd en elders navolging krijgen.

ling' over alle goede praktijkvoorbeelden en hoe we er samen voor kunnen zorgen dat ze stevig worden verankerd en elders navolging krijgen. Het congres is voor beroepskrachten, beleidsmedewerkers en bestuurders die werken met of voor kinderen en ouders. Meer informatie: www.aanpakkindermishandeling.nl/eCache/DEF/1/20/930.html

Academische Werkplaats Aanpak Kindermishandeling

Oktober 2010 is bekend geworden dat het Kinder- en jeugd Traumacentrum Haarlem (KJTC) en de Afdeling Orthopedagogiek van de Faculteit der Psychologie en Pedagogiek (Vrije Universiteit Amsterdam) van ZonMw € 1,3 miljoen subsidie zullen ontvangen om de komende vier jaar nieuwe behandelmethoden voor mishandelde kinderen te ontwikkelen en de bestaande te verbeteren. Kernvraag van het onderzoek is of de bestaande behandelmethoden voldoende resultaat halen en hoe het resultaat van behandelingen verbeterd kan worden?

Twee andere belangrijke doelen van de academische werkplaats zijn:

- Het ontwikkelen van betere, snellere en resultaatgerichte vormen van samenwerking van alle betrokken instellingen bij een melding van kindermishandeling;
- Het overdragen van de verworven kennis Alle betrokken jeugdinstanties in de regio Zuid Kennemerland vormen een Team Kindermishandeling dat direct aan de slag kan. Kinderen hoeven dan niet meer van de ene instelling naar de andere. Het resultaat van deze inspanningen wordt onderzocht en de opgedane kennis breed verspreid door het opzetten van een Landelijk Opleidingscentrum Aanpak Kindermishandeling (LOAK). Zowel de Academische Werkplaats als het LOAK zijn ontstaan in nauwe samenspraak met de stichting Voorkoming van Kindermishandeling in het kader van haar 40-jarig bestaan dit jaar. De stichting financiert ondermeer de bijzondere leerstoel Preventie Kindermishandeling aan de VU, vervuld door prof dr. Francien Lamers-Winkelmann.

Voor meer informatie

Voor het KJTC: Janet van Bavel (jvbabel@jeugdriagg.nl)

Voor de VU: Francien Lamers-Winkelmann (f.lamers@psy.vu.nl)

Publiekscampagne in de regio: Samen sterk tegen kindermishandeling!

In juni 2010 was het regionale infoteam van de landelijke Campagne Aanpak Kindermishandeling aanwezig in de drie centrumgemeenten. In het winkelcentrum van Vlaardingen, Spijkenisse en Rotterdam stonden grote letters die samen de zinnen: "Het was een ongelukje" en "Dat gebeurt toch niet in mijn omgeving" vormden. Het winkelende publiek werd op deze manier geattendeerd op kindermishandeling.

De boodschap van de landelijke campagne is dat kindermishandeling *overal* en *in ieders omgeving* voorkomt. Daarbij is twijfel en onzekerheid of er wel sprake is van kindermishandeling heel normaal. Het doel is dat omstanders meer met andere mensen erover gaan praten of met professionals in contact komen.

In elke gemeente opende de lokale wethouder de openingshandeling van de actie samen met een aantal kinderen. Er zijn veel voorbijgangers aangesproken deze dag. Wat opviel was de openhartigheid van sommige mensen over het vóórkomen van kindermishandeling in hun omgeving.

Aanbevelingen van de landelijke Stuurgroep RAAK

De landelijke stuurgroep RAAK onder leiding van Ivo Opstelten is van mening dat er door alle betrokken partijen de afgelopen jaren veel in gang is gezet rond de aanpak kindermishandeling, waarbij velen een enorme inzet hebben getoond. De aandachtspunten en aanbevelingen zijn:

- Er moet ondersteuning komen bij het implementatietraject invoering meldcode.
- De aanpak kindermishandeling is een gedeelde verantwoordelijkheid. Dit is nog niet voldoende omgezet in concrete acties en sluitende ketenaanpak. Er is behoefte aan een eenduidige visie op ketenregie vanuit de Rijksoverheid.
- Preventie van kindermishandeling verdient speciale aandacht. De stuurgroep beveelt aan dat er informatie over positief opvoeden aangeboden wordt, zoals de folder opvoe-

den zonder geweld. Daarnaast moet er meer duidelijkheid komen over de koppeling tussen Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG) met betrekking tot afstemming, belegging van verantwoordelijkheden en gegevensuitwisseling, taakstelling en bevoegdheden CJG. En er moet gestreefd worden naar laagdrempelige CJG's door meer en doelgerichte outreachende activiteiten.

- De werkwijze van de AMK's moeten beter gestroomlijnd worden en zij moeten een eenduidige plek in de keten krijgen, daarnaast is betere terugkoppeling van AMK aan melder nodig. Noodzakelijk is ook het evalueren en beoordelen van de werkzaamheden van het AMK op effect.
- Het onderwijs is nog onvoldoende aangehaakt bij de aanpak van kindermishandeling. Kinderrechten zouden in het schoolcurriculum opgenomen moeten worden en

het onderwerp kindermishandeling zou in curricula van opleidingen opgenomen moeten worden. Bijscholing moet meer structureel en integraal georganiseerd worden.

- Het verbeteren van informatieoverdracht. Speciale aandacht wordt gevraagd voor de rol van behandelaren van volwassenen, bijvoorbeeld in de GGZ.
- Colleges moeten aangespoord worden om RAAK te verankeren in lokaal beleid. (zie [Brief Landelijke Stuurgroep Aanpak Kindermishandeling](#)) (zie [aanbiedingsbrief aan Tweede Kamer](#))

Hoe de aanpak van kindermishandeling een vervolg krijgt vanuit het huidige ministerie voor VWS en de VNG is nog niet bekend.

Meer informatie op: www.samenwerkenvoor-dejeugd.nl/nl/Projecten/Aanpak-Kindermishandeling.html

De doelstellingen van RAAK in onze regio

Doelstelling 1 Regionaal handelingsprotocol

Alle instellingen en organisaties, die met kinderen of ouders werken, hebben de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling en handelen conform de samenwerkingsafspraken.

Kader

Eén van de speerpunten van RAAK is het invoeren van een regionaal handelingsprotocol. De meldcode en het handelingsprotocol zijn twee verschillende producten. De meldcode is een actief handelingsinstrument en legt fundamentele voor een sluitende keten-aanpak van (h)erkennen en signaleren tot aan melden, toeleiden en handelen. Een regionaal handelingsprotocol bevat de samenwerkingsafspraken en werkwijzen tussen gemeenten en diverse organisaties die met kinderen werken om tot een sluitende aanpak te komen. Een regionaal handelingsprotocol kan echter pas goed gaan werken als deze aansluit op en/of geïntegreerd is in de meldcode en richtlijnen van de betrokken beroepsgroepen.

Het wetsvoorstel voor de invoering van de meldcode wordt in het voorjaar van 2011 ter besluitvorming in de Tweede Kamer aangeboden. Naar verwachting komt er een wijziging van diverse wetten in verband met de invoering van de verplichting voor instanties waar professionals werken die beroepshalve te maken hebben met signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling. De meldcode wordt verplicht voor sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, maatschappelijke ondersteuning, jeugdzorg, politie en justitie.

In 2010 is door het regionaal College van de Politieregio Rotterdam-Rijnmond de 'Nota regionale aanpak huiselijk geweld en eergere-lateerd geweld 2010-2014' goedgekeurd. In september van dat jaar is door de negentien burgemeesters een intentieverklaring ondertekend. Hierin zijn de volgende doelstellingen opgenomen:

- a. De gemeenten passen hun subsidievoorwaarden aan zodat gesubsidieerde organisaties verplicht worden om vanaf 2012 de meldcode in te voeren;
- b. De gemeenten gaan als organisaties zelf ook zo snel mogelijk met de meldcode werken.

In de stadsregio Rotterdam hebben inmiddels ruim 180 instellingen, waarvan een groot deel bovenregionaal werkt, de Rotterdamse meldcode ondertekend.

Producten en activiteiten

1. RAAK-document: 'Meldcode In Zicht'

Dit document bevat informatie over de aandachtspunten voor gemeenten en organisaties bij het invoeren van de meldcode. Het document is uitgereikt aan de betrokken beleidsambtenaren van de lokale gemeenten. Er zijn diverse handreikingen opgenomen voor het maken van een implementatieplan, zoals checklisten en voorbeelden van subsidiebeschikkingen. Gemeenten kunnen buiten de wettelijke verplichtingen hun eigen keuzes hierin maken. (zie [Meldcode In Zicht](#))

2. Diverse voorlichtingsbijeenkomsten over de invoering van de meldcode zowel stadsregionaal, subregionaal en lokaal

- Stadsregionaal. RAAK heeft een bijdrage geleverd aan de voorlichtingsbijeenkomst van de GGD voor gemeenten en wethouders in Barendrecht over de consequenties van het invoeren van de meldcode (september 2010) ter voorbereiding op het ondertekenen van de intentieverklaring door de burgemeesters.
- Subregionaal. Er zijn drie voorlichtingsbijeenkomsten geweest in samenwerking met de vier gemeenten op Goeree Overflakkee en JSO over het werken met de meldcode voor alle directeurs, managers en beleidsambtenaren van beroepssectoren. Tijdens deze bijeenkomsten zijn de ondersteuningsvragen van de instellingen geïnventariseerd. December 2010 is in Vlaardingen een subregionale informatiebijeenkomst gehouden over de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voor de organisaties die werkzaam zijn in de regio Nieuwe Waterweg Noord.
- Lokaal. Lansingerland heeft twee bijeenkomsten georganiseerd voor professionals rondom de meldcode. Capelle aan den IJssel en Krimpen aan den IJssel organiseren in december een voorlichtingsbijeenkomst over de invoering van de meldcode, waarbij naast het geven van informatie over de meldcode ook onder

meer het AMK, ASHG en het CJG hun verhaal doen.

3. Diverse voorlichtingsbijeenkomsten over mogelijkheden om invoering meldcode op te nemen als voorwaarde in subsidieafspraken

- In Vlaardingen is in september 2010 in samenwerking met de gemeenteteam-btenaren een werkbijeenkomst georganiseerd voor de accounthouders van de afdeling welzijn. Deze aanpak zorgt ervoor dat de gemeenten de subsidieafspraken naar de organisaties integraal kunnen uitzetten.
- Een workshop over dit thema tijdens de landelijke coördinatorenrendag RAAK in september 2010 en een voorlichting tijdens de regionale JSO-conferentie met als thema: RAAK: Hoe nu verder?

4. Ondersteuning van lokale gemeenten

Op dit moment ondersteunen RAAK-coördinatoren gemeenten bij het opzetten van een uitvoeringsplan RAAK, waarin de invoering van de meldcode een belangrijke prioriteit heeft. Enkele gemeenten zijn bezig met het invoeren van de meldcode binnen de eigen gemeentelijke organisatie: één gemeente heeft al een aanvang gemaakt met het opstellen van een Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling: via een protocol voor externe cliënten. *Lokale uitvoeringsplannen zijn op te vragen bij de gemeenten.*

5. Overzicht ontwikkelingen digitale handelingsprotocollen

Een aantal organisaties, waaronder het NJi en het AMK Rotterdam, is bezig met het ontwikkelen en opzetten van een digitaal handelingsprotocol huiselijk geweld en kindermishandeling. Het voordeel is dat ook lokale en regionale afspraken (regionale handelingsprotocollen) kunnen worden opgenomen, evenals het lokale hulp- en ondersteuningsaanbod. Het is nog onduidelijk of en zo ja welk systeem gemeenten willen gaan gebruiken in de toekomst. (zie [Overzicht Digitale Handelingsprotocollen](#))

6. Het belang van een multidisciplinair netwerk voor aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling

Om het werken met de meldcode goed te kunnen borgen is het raadzaam dat instellingen met meer dan twintig personeelsleden een contactpersoon of aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling aanstellen. Deze is niet alleen contactpersoon voor de verplichte meldcode maar zorgt ook dat handelingsprotocollen en scholingsplannen niet in een la verdwijnen. Deze persoon fungeert binnen de instelling als aanspreekpunt voor iedere medewerker die een vermoeden heeft van kindermishandeling of met kindermishandeling geconfronteerd wordt. Een multidisciplinair netwerk van aandachtsfunctionarissen zorgt voor het ontwikkelen en onderhouden van samenwerkingsafspraken. (zie [Aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling](#))

Aanbeveling

Organiseer bij de invoering van de meldcode voorlichtingsbijeenkomsten voor beroepssectoren zowel voor management als voor de professionals.

MIS preventieprogramma op Goeree Overflakkee en Voorne Putten

Het MIS preventieprogramma op Voorne Putten en Goeree Overflakkee richt zich op het vroegtijdig signaleren van mishandeling bij kinderen van 4 tot 19 jaar. De GGD Zuidhollandse Eilanden (nu opgegaan in GGD Rotterdam-Rijnmond en CJG's) voerde sinds jaren dit programma uit op scholen voor basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Het MIS programma is circa tien jaar geleden gestart; de ervaringen zijn positief. De jeugdarts is de spin in het web van de doorverwij-

zing en van afspraken met het onderwijs. Op Voorne Putten en Goeree Overflakkee zijn de samenwerkingsafspraken vastgelegd in een MIS-protocol, waarin een handelingsschema is opgenomen.

Het programma bestaat uit: samenwerkingsafspraken met diverse partijen en een trainingsprogramma voor het onderwijs (basis-, voorgezet en speciaal onderwijs), dat deels door de gemeenten wordt bekostigd. Met ondersteuning van RAAK is het MIS programma geactualiseerd. De mogelijkheden worden onderzocht om het programma te borgen bij het CJG op Goeree Overflakkee. Meer Informatie bij: CJG Goeree Overflakkee, www.cjgrijnmond.nl, J. ter Mul: j.ter.mul@cjgrijnmond.nl

Voor informatie en ondersteuning bij de invoering meldcode kunnen gemeenten en organisaties ook terecht bij:

Servicepunt Trainingen huiselijk geweld en kindermishandeling

Het expertisecentrum Huiselijk Geweld GGD Rotterdam-Rijnmond heeft veel bijeenkomsten georganiseerd over werken met de (Rotterdamse) meldcode en heeft een consortium van aanbieders van trainingen.

Informatie: (010) 44 38 444, www.huiselijkgeweld.rotterdam.nl

expertisecentrum voor jeugdsamenlevingen opvoeding

JSO, expertisecentrum voor Jeugd, Samenleving en Opvoeding heeft ruime ervaring met het geven van voorlichtingsbijeenkomsten en trainingen.

Informatie: (0182) 54 78 88, www.jso.nl

Doelstelling 2 Regionaal scholingsplan

Iedereen die met kinderen of ouders werkt, heeft voldoende kennis en vaardigheden om kindermishandeling te signaleren, bespreekbaar te maken en de stappen van de meldcode te volgen.

Kader

Uit de startfoto blijkt dat veel gemeenten de wens hebben scholing gestructureerder en op maat in te zetten. Daarnaast moet het aanbod van scholing meer onder de aandacht worden gebracht. Iedere gemeente heeft in zijn werkplan een prioritering aangebracht van welke beroepsgroepen nog geschoold moeten worden.

Concept wetsvoorstel Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Het concept wetsvoorstel Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling houdt in dat organisaties binnen verschillende sectoren verplicht worden om over een eigen meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling te beschikken en *de kennis en het gebruik ervan te borgen binnen hun organisatie*. Het gaat om de sectoren gezondheidszorg, onderwijs, kinderopvang, jeugdzorg, maatschappelijke ondersteuning en politie en justitie. Naast het beschikken over een meldcode, zal regelmatig bij- en nascholen van professionals uit deze sectoren nodig zijn in het werken met de meldcode.

NJi competentieprofielen

Uitgangspunt voor scholing kindermishandeling is het competentieprofiel dat door het Nederlands Jeugdinstituut in 2008 is opgesteld. De benodigde competenties (te weten kennis, vaardigheden en attitude) variëren per beroepsgroep: een medewerker in de jeugdzorg moet over andere kennis en vaardigheden

Marianne Vonk:
“Een sluitende aanpak van kindermishandeling kan je er niet zomaar even bijdoen!”

GOOD PRACTICES

Marianne Vonk, Coördinator Kinderzorg en Huiselijk Geweld IJsselland Ziekenhuis

Onder voorzitterschap van De Stichting Samenwerkende Rijnmond Ziekenhuizen, waarin alle ziekenhuizen uit de regio Rijnmond verenigd zijn, ontwikkelen de coördinatoren momenteel een convenant over samenwerking betreffende het signaleren van kindermishandeling en familiaal huiselijk geweld. Het doel hiervan is: een uniforme professionele vorm van signaleren, een sluitende zorgketen, het ontwikkelen en gebruiken van een regionaal protocol, het bevorderen van een effectieve samenwerking met alle betrokkenen (bv. AMK, BJZ, gemeenten, huisartsen etc.) en het ontwikkelen van een goed scholingsprogramma. Bijna alle ziekenhuizen hebben inmiddels een coördinator kindermishandeling en huiselijk geweld aangesteld. “Andere organisaties zouden dit voorbeeld moeten volgen, want een sluitende aanpak van kindermishandeling kan je er niet zomaar even bij doen!” Het functieprofiel van coördinator is vastgesteld, maar wordt per ziekenhuis divers ingevuld. Het is onder andere de taak van de coördinator om zich naast het onderzoeken van vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld bezig te houden met het verzorgen en of geven van scholing binnen de instelling, het ontwikkelen en implementeren van beleid en het onderhouden en aangaan van samenwerking met externe partijen. Maar bovenal is het een taak van de coördinator om het onderwerp binnen de instelling de aandacht te laten krijgen die het verdient, zodat een ieder die daarbij betrokken is zich ook voor honderd procent inzet om tot een optimale signalering te komen. Voor meer informatie: M. Vonk: MVonk@ysl.nl. Nederlandse vereniging voor aandachtsfunctionarissen in ziekenhuizen www.nvak.nl (zie [interview met Marianne Vonk. Netwerk aandachtsfunctionarissen ziekenhuizen – IJsselland Ziekenhuis](#))

beschikken dan een arts op de afdeling spoedeisende hulp of een leerkracht. Echter, iedereen moet tenminste de signalen van kindermishandeling kennen, kunnen opvangen en er met collega's over in gesprek kunnen gaan.

Producten en activiteiten

Zoals aangegeven hebben instellingen de verantwoordelijkheid te zorgen voor voldoende scholingsmogelijkheden voor hun medewerkers. Gedurende de RAAK periode is er een aantal producten samengesteld, die gemeenten en organisaties kunnen ondersteunen bij het vormgeven van deskundigheidsbevordering op het gebied van kindermishandeling en huiselijk geweld.

1. Handreiking voor het opzetten van een scholingsplan

Er is een handreiking ontwikkeld voor organisaties en gemeenten om een scholingsplan op te zetten op instellingsniveau. Met aandacht voor het opzetten van scholing als onderdeel van het instellingsbeleid en de stappen die gezet moeten/kunnen worden om tot een goed scholingsplan te komen. Daarnaast wordt beschreven hoe gemeenten, naast het ontwikkelen van een eigen scholingsbeleid, vanuit hun regierol organisaties kunnen faciliteren bij het ontwikkelen van een scholingsplan. Er staan checklisten voor gemeenten en organisaties in een overzicht van financieringsmogelijkheden. (zie [handreiking scholingsplan](#))

2. Overzicht van aanbieders en aanbod scholing kindermishandeling en huiselijk geweld

In de handreiking staat een overzicht van alle aanbieders in de regio. Vrijwel alle aanbieders hebben de landelijke training aanpak kindermishandeling gevolgd met een aanbod op het gebied van kindermishandeling, huiselijk geweld en aanverwante onderwerpen.

3. Training SISA

Elke organisatie die zich aansluit bij SISA volgt een technische training. Daarnaast kan een training Signaleren en Samenwerken gevolgd worden, uitgevoerd door Stichting

de Meeuw. Deze training is RAAK-proof en sluit aan op de meldcode. De training is uitgezet in de stadsregio Rotterdam voor alle CJG-medewerkers en professionals eromheen.

4. Prioritering beroepsgroepen voor scholing

Tijdens de startfoto is een inventarisatie gemaakt van de beroepsgroepen die geschoold moeten worden in het signaleren, handelen en bespreekbaar maken van kindermishandeling. Veel gemeenten hebben nu een prioritering voor specifieke doelgroepen, zoals bijvoorbeeld de kinderopvang, het onderwijs en het CJG.

Aanbevelingen

- Neem bij het maken van uitvoerings- en implementatieplannen het onderwerp scholing op.
- Stel per organisatie één of meerdere aandachtsfunctionarissen aan en school hen. (zie [Aandachtsfunctionarissen huiselijk geweld en kindermishandeling](#))
- Om scholing kindermishandeling/meldcode te borgen kan dit als voorwaarde worden opgenomen in subsidieafspraken met organisaties. Bijvoorbeeld prestatieafspraken maken en scholing opnemen in jaarverslagen.

GOOD PRACTICES

- De Hogeschool Rotterdam heeft de meldcode in haar lesprogramma opgenomen. Het staat structureel in het curriculum van de Hogeschool Rotterdam.
- Vanuit het project Veilig Opgroeien in Maassluis is geïnventariseerd wat de scholingsbehoefte is vanuit het primair en voortgezet onderwijs. De gemeente onderzoekt momenteel of de scholingsbehoefte gekoppeld kan worden aan de invoering van de landelijke Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- In deze regio fungeren het Servicepunt Rotterdam en JSO als kenniscentra en aanbieders van scholing op maat. Het trainingsaanbod vanuit het Servicepunt is zoveel mogelijk afgestemd op de meldcode en daarnaast zijn de trainingen integraal gemaakt (zowel kindermishandeling als

huiselijk geweld), waardoor beter op maat getraind kan worden.

- Gemeenten op Goeree Overflakkee boden in 2010 de peuterspeelzalen en kinderopvang kosteloos trainingen aanpak kindermishandeling aan vanuit de RAS-middelen.

Doelstelling 3 Hulp- en ondersteuningsaanbod

Er is voldoende en effectief hulp- en ondersteuningsaanbod, aansluitend bij de vraag van de doelgroep. Specifieke doelgroepen zijn bereikt. Er is structurele voorlichting over Geweldloos opvoeden en Shaken Baby Syndroom (SBS).

Kader

In alle gemeenten zijn Centra voor Jeugd en Gezin. Ouders, kinderen, jongeren tot 23 jaar en professionals kunnen bij de CJG's terecht met hun vragen over opvoeden en opgroeien. In het CJG komen de verschillende functies op het gebied van de algemene en preventieve jeugdgezondheidszorg bijeen. Daarnaast heeft het CJG een verbinding met het Bureau Jeugdzorg. (zie [factsheet Aanpak Kindermishandeling en het Centrum voor Jeugd en Gezin](#))

Gemeenten voeren de regie over de Centra voor Jeugd en Gezin. De CJG's hebben dezelfde basistaken, maar zijn onderling verschillend. RAAK sluit aan bij de ontwikkeling in elke gemeente; het aanbod vanuit de Centra voor Jeugd en Gezin staat daarbij centraal.

Inge Parlevliet:
"Het kind staat centraal"

Inge Parlevliet

Regisseur Centrum voor Jeugd en Gezin Rijnmond, locatie Vlaardingen

"De RAAK-aanpak moet nu van de beleidsmakers naar de uitvoerders. En die professionals moeten we toerusten om de signalen van kindermishandeling te herkennen en hen te leren die informatie te delen, want het kind staat centraal! Het CJG wil dan graag samen met de ketenpartners de spil zijn om een sluitende aanpak kindermishandeling te realiseren."

Jos Driesprong

Regiomanager Centrum voor Jeugd en Gezin Rijnmond

"Afwachten bij kindermishandeling kan niet! Kindermishandeling en kindermisbruik vragen om een actieve aanpak. De komende jaren ligt de regierol bij de gemeenten. Gemeenten pakken die rol en stimuleren en faciliteren organisaties om kindermishandeling te voorkomen en aan te pakken."

Jos Driesprong:
"Bezuinigen op RAAK is mis!"

GGZ-preventie

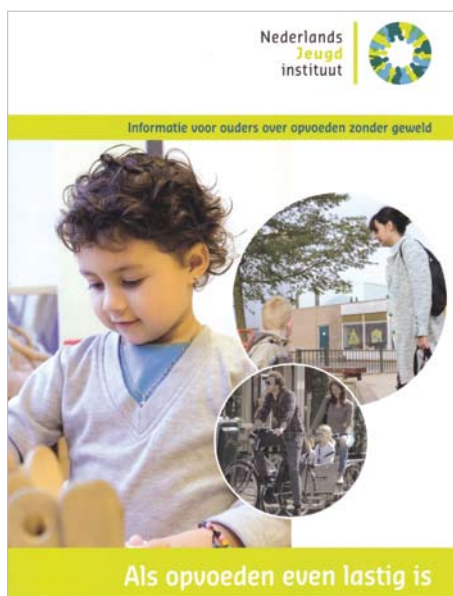
De GGZ-instellingen willen het preventieaanbod en in het bijzonder het aanbod huiselijk geweld voor kinderen en ouders meer ingebed zien binnen de CJG's om daarmee een beter bereik van de doelgroep te verkrijgen en deze beter te kunnen bedienen. Er zijn contacten geweest met stichting CJG Rijnmond om te bespreken welke actiepunten van RAAK binnen de aangesloten CJG's zelf opgepakt kunnen worden en welke punten via het stafbureau in het werkproces aangeleverd gaan worden. RAAK heeft stadsregionaal voorlichting gegeven aan de Rotterdamse regisseurs en lokaal aan CJG-managers over de realisatie en de borging van de RAAK-acties. In de praktijk blijkt dat CJG's een aantal punten al in hun werkproces hebben opgenomen.

Voorlichting over geweldloos opvoeden en Shaken Baby Syndroom

Uit de startfoto van RAAK is gebleken dat de meeste organisaties ouders geen standaard voorlichting geven over het Shaken Baby Syndroom (SBS). Bij een aantal JGZ-instellingen is dit wel in ontwikkeling. Er is een nieuwe SBS-folder in aantocht voor de gehele Stichting CJG Rijnmond. De besluitvorming over het in gebruik nemen van deze folder en zo ja, hoe de invoering van deze folder gaat plaatsvinden, gaat via de staf van de Stichting CJG. Uit de startfoto blijkt ook dat ouders niet worden voorgelicht over de wettelijk vastgelegde norm van geweldloos opvoeden. Hiervoor is een landelijke folder ontwikkeld om uit te delen binnen bijvoorbeeld CJG's. Stichting CJG Rijnmond neemt binnenkort een besluit over het in gebruik nemen van deze folder.

Producten en activiteiten:

- De checklist 'Is uw CJG RAAK-proof' kan daarbij als onderlegger worden gebruikt. De checklist is door RAAK ontwikkeld en bevat een totaaloverzicht van alle acties die nodig zijn om het CJG RAAK-proof te maken. (zie [Checklist CJG RAAK proof](#))
- Het CJG-spel geeft op een speelse wijze de mogelijkheid aan CJG-teams om de checklist in te vullen. De checklist is bij veel CJG's uitgezet. Het spel is te lenen bij de Stichting CJG Rijnmond, Els van 't Klooster, e-mail adres: els.van.tklooster@cjgrijnmond.nl en CJG Middelharnis.

- Op verzoek van RAAK hebben Riagg en Context een overzicht gemaakt van hun aanbod voor kinderen en voor ouders. De wens van deze organisaties om het aanbod in te bedden in het CJG-aanbod is door RAAK ingebracht bij het CJG-regisseurs overleg en bij de Stichting CJG Rijnmond.
- Folder 'Opvoeden zonder geweld' is op basis van feedback van ouders aangepast en heet nu 'Als opvoeden even lastig is'. Deze folders worden verspreid door de Stichting CJG en door RAAK voor de CJG's die niet aangesloten zijn bij deze stichting. Meer informatie: www.nji.nl.
- Folder Shaken Baby Syndroom. De folder wordt verspreid na besluitvorming door de Stichting CJG Rijnmond. Andere CJG's kunnen de folder bestellen bij TNO.

Aanbevelingen

- Structurele inbedding van GGZ-preventie bij het CJG door middel van voorlichting en afspraken met Stichting CJG Rijnmond en de zelfstandige CJG's in de regiogemeenten.
- Checklist CJG RAAK-proof toepassen in CJG-teams met gebruikmaking van het bijbehorende spel.

GOOD PRACTICES

Interview met CJG Vlaardingen

In Vlaardingen, Schiedam en Maassluis krijgen alle ouders tijdens het zuigelingenbezoek, als het kindje twee weken oud is, voorlichting van de jeugdgezondheidszorg over het Shaken Baby Syndroom. De voorlichting bestaat uit een gesprekje hierover en een folder. Suzanne van Zanen, jeugdverpleegkundige van het CJG Vlaardingen, vertelt dat het in het begin wel even wennen was hoe je deze voorlichting geeft.

"Veel ouders reageren bijvoorbeeld dat ze zoiets nooit zouden doen" zegt Suzanne, "ik leg dan uit dat alle ouders deze voorlichting krijgen. Dus dat het niet is omdat wij denken dat zij een risicogroep zijn." Suzanne vindt de voorlichtingsfolder over het Shaken Baby Syndroom heel duidelijk, ze heeft nog wel één wens over de folder, namelijk dat op de voorkant te lezen is dat er tips in de folder staan voor wat je kan doen als je baby huult. "Want het blijkt dat een aantal ouders de folder niet leest omdat ze denken dat het alleen maar over het Shaken Baby Syndroom gaat, en dat is het juist niet. De folder is echt bedoeld als preventie, met tips voor wat te doen als je baby veel huult of als je in paniek raakt."

- Structureel aanbieden van informatie over Shaken Baby Syndroom in de regio door consultatie bureaumedewerkers.

Doelstelling 4 Instrumenten en verbeteringen van registratiesystemen ten behoeve van de monitoringinstrumenten

*Instrumenten zijn op elkaar afgestemd.
Verbeteren van de registratie voor de
monitoring van de sluitende aanpak
kindermishandeling.*

Kader

In het najaar van 2009 is de inventarisatie voor de startfoto uitgevoerd bij alle lokale gemeenten en bij tientallen organisaties en sectoren die onderdeel uitmaken van de sluitende aanpak. Stadsregionaal gebruiken de regioinstellingen verschillende instrumenten om opvoedingsproblemen te signaleren en veiligheidsrisico's te taxeren: "Instellingen zijn niet bekend met elkaars instrumenten en men vraagt zich af of werkzaamheden elkaar niet te veel overlappen. Het invoeren van één instrument en/of de afstemming tussen instrumenten werd door bijna alle organisaties in de regio belangrijk gevonden."

Landelijk wordt gewerkt aan het (verbeteren van) risicotaxatie instrumenten. In principe kunnen alle organisaties een beroep doen om het AMK en SHG om risicotaxaties uit te laten voeren.

Producten

Tijdens de startbijeenkomst RAAK in februari 2010 is een thematafel georganiseerd over het thema: signaleren en taxeren. (zie [Signaleren en taxeren: definitie en begripsbepaling](#))

De algemeen gedeelde conclusie tijdens de thematafel was:

"Aanwezigheid van de grote hoeveelheid en verscheidenheid van instrumenten doet recht aan complexiteit van problematiek. Eén instrument is niet haalbaar; ieder kijkt vanuit

eigen professionaliteit (ziekenhuis, GGZ, politie, Centrum voor Jeugd en Gezin en SISA en vanuit verscheidenheid: lichamelijk, omgeving, psychisch, gezondheid, veiligheid). In alle fasen wordt een instrument gebruikt. Het voordeel van het hanteren van één instrument is dat het eenduidigheid en richting geeft, maar de eigen professionele inschatting mag niet ondergeschikt gemaakt worden.” (zie [Instrum-
menten vroegpreventie en risicotaxatie](#))

Aanbevelingen

Onderzocht moet worden hoe de informatie dan wel rapportage het best kan worden overgedragen aan de andere disciplines. Het gebruik van één taal, een duidelijke manier van communiceren, wordt door iedereen gewenst. Een eigen intake blijft essentieel.

GOOD PRACTICES

- Binnen Stichting CJG Rijnmond wordt momenteel een nieuw screeningsinstrument ontwikkeld op basis van de vier punten-schaal. Er wordt onderzocht of de huidige definitie risicokind nog actueel is en genoeg geoperationaliseerd.
- De zorgformulieren van de politie zijn aangepast. Het item kindermishandeling is opgenomen bij het formulier registratie huisverbod.

Ine den
Ouden:
“Schroom niet
om te melden”

Ine den Ouden Relatiemanager SISA

“Een sluitende aanpak bij kindermishandeling is van het grootste belang! En om die aanpak sluitend te krijgen en te weten wie wat doet en geen kinderen tussen het wal en het schip te laten vallen is melden in SISA een voorwaarde. Schroom niet om te melden!”

Doelstelling 5 Samenwerken in de strafrechtelijke keten

De signalen van (vermoedens van) kindermishandeling in de preventieve fase sluiten beter aan op het strafrechtelijke circuit. Taken en verantwoordelijkheden tussen ketenpartners zijn duidelijk. De ketenregie is geregeld en zorgcoördinatie is vastgelegd.

Kader

Uit de startfoto van RAAK blijkt dat de signalen van (vermoedens van) kindermishandeling in de preventieve fase beter dienen aan te sluiten op het strafrechtelijk circuit waarbij taken en verantwoordelijkheden tussen de ketenpartners duidelijk zijn. De ketenregie is geregeld en zorgcoördinatie is vastgelegd.

Landelijke ontwikkelingen die van belang zijn bij deze doelstelling:

- De invoering van de landelijke Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling medio 2011 dient als basis voor het maken van regionale samenwerkingsafspraken.
- Eind november 2010 is het concept protocol ‘Meldingen kindermishandeling door Bureaus Jeugdzorg bij de Politie en Openbaar Ministerie’ gereed. Naast vereenvoudiging in het melden beoogt het protocol een verdere intensivering van de samenwerking als sprake is van een hulpverlenings-traject en een opsporingsonderzoek.

Producten en activiteiten

Recentelijk is een tijdelijke stadsregionale werkgroep in het leven geroepen aangezien een dergelijke structuur niet bestond en er geen aansluiting was met een bestaande structuur. Deze werkgroep genaamd: ‘Samenwerking en sluitende aanpak kindermishandeling in de keten’ draagt zorg voor de realisatie van de doelstelling en het bereiken van het beoogde ambitieniveau. Samenstelling van de werkgroep: Centrum voor Jeugd en Gezin, Bureau Jeugdzorg/AMK, Raad voor de Kinderbescherming, Steunpunt Huiselijk Geweld, vertegenwoordiging GOSA/DOSA/

ROSA, politie, Veiligheidshuis. De doelstelling van de werkgroep is het op procesmatig niveau vaststellen van samenwerkingsafspraken om de aansluiting en afstemming tussen de preventieve fase en strafrechtelijke keten te verbeteren. De landelijke meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling wordt als uitgangspunt gebruikt. Alle afspraken worden gemaakt binnen het kader van de wettelijke mogelijkheden van de organisaties. In een later stadium kunnen zorgaanbieders ‘geïndiceerde zorg’, kraamzorg, gynaecologen, kinderopvang, welzijnswerk, onderwijs en leerplicht aansluiten. De werkgroep werd begeleid door de regiocoördinator RAAK. Voor meer informatie: Sevgi Tunali, sevgi.tunali@vlaarding.nl

Onderwerpen op basis waarvan de samenwerkingsafspraken worden opgesteld zijn:

- Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld.
- Inzicht in het aantal aangiften. Wie, wat, wanneer en hoe?
- Inzet van interventies.
- Aansluiting preventieve fase op het strafrechtelijke circuit. Koppeling (zorg)aanbod en strafrecht.

De landelijke en Rotterdamse Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling zijn op instellingsniveau; de te zetten vijf stappen binnen de eigen organisatie. De werkgroep streeft naar het maken van werkaafspraken tussen organisaties onderling, *regionale afspraken in aansluiting op de meldcode*.

De deelnemers hebben tijdens de themabijeenkomsten vanuit de eigen organisatie, bij de onderdelen preventie, curatie en repressie, aangegeven welke rol zij vervullen op dit moment. Aan de hand van de verschillende maar ook overlappende rollen formuleerden zij aandachtspunten en knelpunten. Vervolgens is er een verdiepingsslag gemaakt waarbij de organisaties de criteria voor melden en het doen van aangiften in kaart hebben gebracht. In verband met de beëindiging van de huidige projectstructuur van RAAK heeft de Raad voor de Kinderbescherming, die intensief betrokken was bij de voorbereidingen van de werkgroep, aangegeven het voortouw te willen nemen in de continuering van de werkgroep.

Anja Westdijk

Adjunct-directeur Raad voor de Kinderbescherming regio Rotterdam-Rijnmond

“Stimuleer de samenwerking en verbind de civielrechtelijke en strafrechtelijke kant. Het kind kan er juist beter van worden als je sanctiemogelijkheden toepast. Vanuit de Raad willen we de goede samenwerking tussen de Raad, Bureau Jeugdzorg, het OM en de politie voort zetten. Een gezamenlijke visie is van groot belang. Het gaat dan om de verbinding van de zorgkant met de civielrechtelijke en strafrechtelijke kant. Aan de daderkant zijn bijvoorbeeld veel meer sancties mogelijk. Bijvoorbeeld een gebiedsverbod of een alcoholverbod als bekend is dat alcohol de trigger van kindermishandeling is. Het blijkt dat er bij hulpverleners nog steeds schroom is om aangifte te doen omdat ze bang zijn het kind bij de ouders weg te halen. Het kind kan er juist beter van worden als je sanctiemogelijkheden toepast. Het ontwikkelen van een goede werkwijze rond het doen van aangifte en het vervolg hierop is daarom van groot belang.”

Anja
Westdijk:
“Van sancties kan
het kind juist
beter worden”

Aanbevelingen

De werkgroep 'Samenwerking en sluitende aanpak kindermishandeling in de keten' vraagt blijvende aandacht voor het brede stadsregionale aspect. Het is van belang dezelfde koers te varen. Aansluiting zorg en straf vraagt om een brede kijk.

De werkgroep adviseert bij het maken van de samenwerkingsafspraken aan te sluiten bij het landelijke protocol 'Meldingen kindermishandeling door Bureau Jeugdzorg bij de Politie en Openbaar Ministerie' en deze te vertalen naar de lokale situaties van de gemeenten. Er dient ook een vertaalslag te komen naar het veld toe. Het vergt een cultuuromslag in denken.

GOOD PRACTICES

In het Veiligheidshuis Waterweg Noord is een regieoverleg huiselijk geweld gestart in november 2010. Dit overleg behandelt zaken waarbij er sprake is van een huisverbod tegen de pleger, een strafrechtelijk traject en hulpverleningstraject aan pleger en het gezinssysteem. In dit overleg zijn het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld, het Openbaar Ministerie, reclassering en de politie vertegenwoordigd. Daarbij wordt er steeds een verbinding gelegd tussen de bestuurlijke, strafrechtelijke en hulpverleningstrajecten waarbij voorop staat om samen een zo best mogelijke aanpak te kiezen en waarbij de interventies elkaar moeten versterken. Het doel is te komen tot hulp aan het gezinssysteem en huiselijk geweld te stoppen.

Doelstelling 6 Meldingen, maatregelen en strafrecht Werkwijze AMK Rotterdam Rijnmond en AMK Zuid-Holland

Professionals van organisaties hebben kennis over de werkwijze van het AMK. Professionals van organisaties hebben kennis over melden en aangifte en het omgaan met anonimiteit.

Rien Buiter:
"In 2011 is de aanpak van kindermishandeling een speerpunt voor de politie Rotterdam-Rijnmond."

Kader

Het AMK heeft een cruciale positie in de sluitende keten van kindermishandeling dus is het van belang dat professionals van organisaties kennis hebben over de werkwijze van het AMK maar ook de kennis over melden, het doen van aangifte en het omgaan met anonimiteit. Deze doelstelling sluit grotendeels aan bij doelstelling 5 vanwege de bijzondere rol van het AMK in de gehele keten. In deze regio is er sprake van verschillende AMK's. Voor de stadsregionale gemeenten is dit het AMK in Rotterdam. Voor Goeree Overflakkee en de Hoeksche Waard is dit het AMK Zuid-Holland. Vanuit dit kader en de verbeterpunten uit de startfoto is RAAK in gesprek gegaan met het AMK. Het AMK Rotterdam en het AMK in Zuid-Holland zijn zich er van bewust dat er in de samenleving de afgelopen jaren een toenemende aandacht is voor kindermishandeling. Daardoor verandert de positie van het AMK. En wordt steeds vaker gevraagd de werkwijze van het AMK toe te lichten en de samenwerkingsafspraken helder te maken (voorlichting). Het AMK behandelt op jaarbasis 60 à 70 verzoeken die gehonoreerd worden; het AMK Zuid-Holland zo'n 80 tot 100. De invoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling geeft hier de komende periode nog een extra impuls aan. Ook is afstemming met andere partners, organisaties en overlegorganen steeds vaker nodig.

Producten en activiteiten

De producten waar de AMK's aandacht aan hebben besteed of verder gaan ontwikkelen staan hieronder beschreven.

• Afstemming van de routing meldingen (kinderen getuige) van huiselijk geweld.

Binnen de meldcode heeft het AMK Rotterdam, indien kinderen betrokken zijn, hierin een centrale rol. Het AMK wil deze rol oppakken maar zal hiervoor zowel intern binnen het Bureau Jeugdzorg als ook extern (met name met Steunpunten Huiselijk Geweld) tot efficiënte afspraken moeten komen. Uitgangspunt voor het AMK hierbij is dat het in alle situaties het meest effectief is als zo snel mogelijk na een incident, met betrokkenen contact wordt gelegd (binnen 1 werkdag).

Het AMK in Zuid-Holland werkt met Kindspoor (kinderen als getuige van huiselijk geweld na politiebemoeienis). Dit is in het gehele werkgebied van kracht. Hierdoor is een intensieve samenwerking met politie en het Openbaar Ministerie opgezet via het Veiligheidshuis. Ook wordt er intensief met jeugd- en volwassenenzorg samengewerkt om zo snel en effectief mogelijk hulpverlening voor ouders en kinderen op gang te brengen.

Het AMK is onderdeel van Bureau Jeugdzorg Zuid-Holland en werkt nauw samen met andere afdelingen zoals de Toegang, Crisis-interventieteam, Jeugd Preventie team en Jeugdbescherming.

• Samenwerking in de keten

De AMK's maken onderscheid tussen verschillende categorieën melders, o.a. hulpverlenende organisaties, scholen, ziekenhuizen, huisartsen, politie en particulieren.

Aan deze categorieën melders worden verschillende soorten eisen gesteld voor het doen van een melding. Een hulpverlenende instelling heeft bijvoorbeeld in het algemeen meer mogelijkheden om een vermoeden van kindermishandeling zelf op te pakken dan bijvoorbeeld een buurvrouw.

Voor deze melders moet duidelijk zijn wat voor eisen het AMK stelt, wat zij zelf kunnen doen, wat zij kunnen verwachten van het AMK gedurende de periode dat een onderzoek loopt, hoe afstemming plaats vindt en hoe feedback zal worden gegeven na het onderzoek en wat zij kunnen verwachten van het AMK als zij als informant bij het onderzoek zijn betrokken. Hieraan geeft het AMK de komende periode extra aandacht.

• Afstemming justitiële keten

De AMK's onderschrijven het belang dat in situaties van kindermishandeling afgestemd moet worden datgene wat strafrechtelijke opgepakt kan worden en datgene wat via de hulpverlening opgepakt kan worden. Samenwerking met de politie en het doen van aangifte heeft al de aandacht binnen het AMK. Met de binnenkort te verwachten landelijke afspraken over het doen van

Rien Buiter
Regionaal coördinator Huiselijk geweld en Kindermishandeling
Politie Rotterdam-Rijnmond

"In 2011 is de aanpak van kindermishandeling een speerpunt voor de politie Rotterdam-Rijnmond. We nemen onze aanpak onder de loep. We zouden een melding van kindermishandeling meer als een strafbaar feit moeten zien. Nu registreren we zaken op een zorgformulier en daar blijft het bij voor wat de politie betreft. We gaan ook werken met vaste aanspreekpunten voor kindermishandelingszaken. Het landelijke protocol wordt leidraad voor de regio. Opsporingsonderzoek stemmen we beter af met de Raad voor de Kinderbescherming en het AMK. En binnen ons registratiesysteem komt een code voor kindermishandeling. Dit laatste is landelijk in gang gezet. Ik ga mijn best er voor doen!"

aangifte door het AMK, hoopt men de samenwerking verder te verbeteren naast de afspraken die er al zijn zoals bij het AMK in Zuid-Holland: met het OM, de Raad voor Kinderbescherming en de Reclassering en Kindspoor.

Aandachtspunt: informatie en voorlichting over aangiftebeleid: handelingen, consequenties en omgaan met anonimiteit.

• Afspraken ziekenhuizen

De AMK's hebben inmiddels samenwerkingsafspraken met de meeste ziekenhuizen in hun werkgebied. Doel van deze samenwerking is om tijdig te signaleren wanneer vermoedens van kindermishandeling bij het AMK gemeld moeten worden, dan wel gebruik te kunnen maken van de mogelijkheid tot het vragen van advies/consult, aldus het AMK in Zuid-Holland. Extra aandacht gaat de komende periode uit naar afspraken rondom het melden vanuit de Spoed Eisende Hulp. Bij het AMK in Zuid-Holland worden deze afspraken momenteel gemaakt.

• Terugkoppeling en samenwerking

Het AMK Rotterdam ontwikkelt in overleg met het CJG Rijnmond samenwerkingsafspraken waarin onder meer de momenten van terugkoppeling en overdracht worden opgenomen.

Het AMK Rotterdam vermoedt dat vanuit verbeterde samenwerking met onder andere huisartsen en GGZ-instellingen meer vermoedens van kindermishandeling bij het AMK gemeld zouden kunnen worden. Komende periode moet hiervoor aandacht komen.

Het AMK in Zuid-Holland wil met de invoering van de Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling nadrukkelijk aandacht vragen voor de advies- en consultfunctie. Het traject van signaleren, het onderzoeken van vermoeden tot het opgang brengen van hulpverlening en het doen stoppen van de mishandeling kan vaak ook

door professionals ingezet worden. Hierbij kunnen zijn gebruik maken van de advies- en consultfunctie en zal daar waar nodig in goed overleg tot een melding bij het AMK over gegaan kunnen worden.

Doelstelling 7

Aandacht voor kindermishandeling in de GGZ volwassenenzorg

Binnen de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg voor volwassenen in uw regio is standaard aandacht voor de vraag of een cliënt kinderen heeft en hoe het staat met de veiligheid van en zorg voor het kind/deze kinderen.

Kader

Uit de startfoto blijkt dat binnen de GGZ en verslavingszorg voor volwassenen maar gedeeltelijk aandacht is voor de vraag of hun cliënt kinderen heeft en hoe het met hun veiligheid gesteld is. Redenen hiervoor zijn onder anderen privacy en cultuur. Zowel gemeenten als organisaties vinden dit onvoldoende en zouden graag willen dat dit gaat veranderen.

Aanbevelingen

- Neem in het intakegesprek standaard de vraag op of de cliënt kinderen heeft en hoe het met de veiligheid en zorg voor deze kinderen gesteld is.
- Streef ernaar niet alleen de behandelrelatie met de klant centraal te stellen, maar zeker ook de veiligheid van het kind.
- Het is belangrijk om dit onderwerp landelijk en regionaal op de agenda te houden. Gemeenten kunnen hun regierol waar maken, ook als het gaat om kinderen van ouders in de psychiatrie en verslavingszorg.

Colofon

Tekst: GGD Rotterdam-Rijnmond

Vormgeving: Front-taal

December 2010

Documenten waarnaar de links in de tekst verwijzen:

- [DE 55 PUNTEN VAN JO HERMANN'S](#) Een raamwerk voor een effectieve aanpak kindermishandeling.
- [STARTFOTO](#) Regionale Aanpak Kinder-mishandeling. Stand van zaken. Lacunes en verbeteringen. Stadsregio Rotterdam, Goeree Overflakkee en de Hoeksche Waard.
- [REGIONAAL BELEIDSKADER RAAK](#) Werkplan 2010 Deel A Regionaal Beleidskader. Centrumgemeenten: Rotterdam, Spijkenisse en Vlaardingse.
- [BRIEF LANDELIJKE STUURGROEP AANPAK KINDERMISHANDELING](#) Brief van de landelijke stuurgroep RAAK aan minister Rouvoet d.d. mei 2010.
- [AANBIEDINGSBRIEF AAN TWEEDE KAMER](#) Aanbiedingsbrief, Tweede Kamer met reactie minister Rouvoet d.d. juli 2010.
- [MELDCODE IN ZICHT](#) Een handreiking voor gemeenten en organisaties bij de invoering van de landelijk meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.
- [OVERZICHT DIGITALE HANDELINGS-PROTOCOLLEN](#) Een overzicht van de ontwikkelingen tav digitale handelingsprotocollen zowel landelijk als regionaal.
- [AANDACHTSFUNCTIARISSEN HUISELIJK GEWELD EN KINDERMISHANDELING](#) Informatie over inzet van aandachtsfunctionarissen Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.
- [INTERVIEW MET MARIANNE VONK](#) Netwerk aandachtsfunctionarissen ziekenhuizen – IJsselland Ziekenhuis.
- [HANDREIKING SCHOLINGSPLAN](#) Een handreiking voor gemeenten en organisaties bij het opstellen van een scholingsplan invoering Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling.
- [FACTSHEET AANPAK KINDERMISHANDELING EN HET CENTRUM VOOR JEUGD EN GEZIN](#) Factsheet uitgegeven door het programmaministerie Jeugd en Gezin.
- [CHECKLIST CJG RAAK](#) proof Een checklist opgesteld door RAAK in samenwerking met JSO Expertisecentrum voor jeugd samenleving en opvoeding.
- [SIGNALEREN EN TAXEREN: DEFINITIE EN BEGRIJPSBEPALING](#)
- [INSTRUMENTEN VOEGSIGNALERING EN RISICOTAXATIE](#)

Egbert Roodbol

Teammanager AMK Rotterdam

“De aanpak van kindermishandeling vergt, naast alertheid bij alle instanties, ook vooral goede afstemming en een voldoende hulpaanbod. Hierin dient vaker aandacht gegeven te worden aan de kracht van het eigen netwerk bij het bijdragen aan het verminderen van risico's voor kinderen. Gezinnen worden nu soms besproken in diverse netwerkoeverleggen, zonder de ouders daar zelf bij te betrekken. Kortom: Verschuif de aandacht voor het signaleren van kindermishandeling naar de oplossing ervan met actieve bijdrage van de omgeving van het gezin.”

Egbert Roodbol:
“Verschuif de aandacht van signaleren naar oplossen samen met de omgeving van het gezin”